

Når en fastlege forlater en gruppepraksis

Når en lege i gruppepraksis trer ut av fellesskapet, vil dette ha konsekvenser for de øvrige legene. Hvis legen flytter sin praksis geografisk, kan dette medføre økte utgifter for de andre legene. Hvis legen sier opp sin fastlegeavtale og hjemmelen tildeles ny lege, kan det oppstå spørsmål om hvilke forpliktelser de andre legene har overfor den nye legen.

Oppgitte interessekonflikter: Ingen

Mange fastleger velger å organisere sin legevirkosomhet i gruppepraksis. Dette gjøres enten ved at selvstendig næringsdrivende leger driver gruppepraksis i kontor-fellesskap, eller ved at gruppepraksis drives i form av et selskap eller gjennom et felles driftsselskap. Uavhengig av organisering bør legene inngå en skriftlig samarbeidsavtale som bl.a. regulerer ansvaret for drift og fordeling av utgifter, slik som husleie, utgifter til utstyr og lønn til ansatte mv. Gjennom en slik samarbeidsavtale bør man søke å balansere hensynet til den enkelte leges mulige behov for flytting eller oppsigelse av fastlegehjemmel opp mot de ulemper dette kan medføre for de gjenværende legene i gruppepraksisen.

Flytting

En fastleges mulighet til å flytte sin praksis geografisk (uten oppsigelse av fastlegehjemmel) må vurderes både i forhold til kommunen og til de øvrige leger i gruppepraksis. Det følger av rammeavtalene mellom Legeforeningen og KS/Oslo kommune (henholdsvis punkt 5.7 og punkt 7.6) at «kommunen kan nekte flytting av praksis dersom flyttingen har åpenbare negative konsekvenser for kommunens innbyggere» (1, 2). Denne bestemmelsen innebærer at legen i forhold til kommunen som hovedregel står fritt til å flytte sin praksis. Forutsetningen om at flyttingen ikke må ha åpenbare negative konsekvenser for innbyggerne, gjør at kommunen kun unntaksvis kan nekte flytting, for eksempel dersom legetilbudet i et område svekkes vesentlig ved at legen flytter.

Samarbeidsavtalen som inngås mellom legene i en gruppepraksis, bør inneholde et punkt som regulerer adgangen til flytting fra legefelleskapet. Flytting fra gruppepraksis kan ha negative konsekvenser for de gjenværende leger, bl.a. i form av økte driftsutgifter og ved at det samlede tilbud av legetjenester som kan tilbys pasienter reduseres. En bestemmelse i samarbeidsavtalen

som avskjærer legene muligheten fra å flytte, vil imidlertid være unødvendig streng. Det er også uklart om det rettslig sett er adgang til å avtale at det ikke skal være mulig å flytte fra gruppepraksis. En slik bestemmelse anbefales derfor ikke. Selv det beste samarbeid vil imidlertid kunne slå sprekker, og det vil da være i alle parter interesse at det er en viss mulighet for flytting etter samarbeidsavtalen. En slik bestemmelse bør kombinere hensynet til forutsigbarhet og stabilitet med hensynet til å kunne komme ut dersom uforutsette forhold inntreffer.

En mellomløsning kan være at legen som sier opp samarbeidsavtalen grunnet flytting (uten oppsigelse av fastlegehjemmel), pålegges å bære sin andel av driftsutgiftene for en periode på for eksempel seks måneder etter utløpet av den oppsigelsestid som gjelder etter avtalen med de øvrige leger. En slik løsning vil avhjelpe de økonomiske ulemper for de gjenværende leger og også innebære en viss sanksjon overfor den legen som flytter. Har man en slik bestemmelse i samarbeidsavtalen, bør man også pålegge de øvrige leger tapsbegrensningsplikt i samme periode som plikten til utgiftsdekning vedvarer. Det bør også tas inn en bestemmelse om at plikten til utgiftsdekning etter utløpet av oppsigelsestiden opphører dersom en ny lege trer inn i gruppepraksisen, for eksempel som følge av at en ny lege flytter inn i gruppepraksisen, eller ved at kommunen oppretter en ny fastlegehjemmel lokalisert i samme gruppepraksis.

Oppsigelse av fastlegehjemmel

Når én lege i gruppepraksis sier opp sin fastlegehjemmel med kommunen, vil kommunen, etter utlysning av hjemmelen og søkeprosess, tildele denne til en ny lege. De øvrige legene i gruppepraksisen er i henhold til det sentrale avtaleverket gitt en viss innflytelse i forhold til hvem som skal tildeles hjemmel. I punkt 5.5 i rammeavtale mellom Kommunenes Sentralforbund (KS) og Legeforeningen heter det at «gjenvæ-

rende legers uttalelse tillegges stor vekt, såfremt det er lagt vekt på saklige kriterier i henhold til kommunehelsetjenesteloven § 4-2». I punkt 7.4 i tilsvarende rammeavtale med Oslo kommune heter det at «de øvrige legers skriftlige, begrunnede uttalelse (skal) tillegges avgjørende vekt, med mindre uttalelsen må regnes som utenforliggende hensyn eller andre særlige hensyn foreligger» (1, 2). Det er imidlertid kommunen som tildeler hjemmelen i henhold til kommunehelsetjenesteloven § 4-2.

Kan ny lege kreve å tre inn i en samarbeidsavtale?

Det kan reises spørsmål om den lege som tildeles hjemmel som er lokalisert i en gruppepraksis, har rett til å tre inn i legefelleskapet gjennom en tiltredelse av samarbeidsavtale på samme vilkår som gjaldt for fratredende lege. Tilsvarende kan det reises spørsmål om de øvrige leger i gruppepraksis er forpliktet til å la den nye legen bli part i samarbeidsavtalen på samme vilkår som fratredende lege.

Den legen som tildeles hjemmelen, vil normalt anse det som en betydelig verdi ved praksisen at han eller hun blir en del av et legefelleskap. Ved å tiltre en samarbeidsavtale i gruppepraksis får legen tilgang på lokaler, rett til bruk av ansatte, inventar, utstyr mv. Dersom det ikke følger med en rett for tiltredende lege til å tre inn i legefelleskapet, vil dette medføre at prisen ved salg av praksis reduseres betydelig. På den annen side vil en rett for tiltredende lege til å tre inn i legefelleskapet medføre at de øvrige leger ikke selv kan regulere hvem de vil drive sin legevirkosomhet sammen med.

Ved inngåelse av en samarbeidsavtale for gruppepraksis står leger i utgangspunktet fritt til å avtale at legefelleskapet ikke skal være forpliktet til å la en ny lege som tildeles en fastlegehjemmel, få tiltre samarbeidsavtalen. Ettersom denne type klausul vil virke svært prisdempende i forhold til salg av praksis, er det imidlertid svært uvanlig med slik avtaleregulering.

Dersom samarbeidsavtalen ikke avskjærer den lege som tildeles fastlegehjemmel retten til å tiltre legefelleskapet, har denne legen rett til å tre inn i legefelleskapet. Dette er begrunnet med at det vil undergrave instituttet med overdragelse av praksis dersom legen som tildeles hjemmel (lokalisert i gruppepraksisen), ikke får tilgang på lokaler, utstyr, ansatte mv. ved kjøp av praksis fra den lege som fratrer.

Er ny lege forpliktet til å tre inn i samarbeidsavtale?

Det følger av punkt 5.6 i rammeavtalen med Kommunenes Sentralforbund at fratredende lege i utgangspunktet har rett til å kreve overdratt praksis til tiltredende lege. Til praksis regnes etter bestemmelsen relevant utstyr og inventar, husleieavtaler og kompensasjon for opparbeidet praksis. Dette innebærer bl.a. at tiltredende lege er forpliktet til å overta ansvar for fratredende leges husleieavtale. Lege som tildeles fastlegehjemmel lokalisert i gruppepraksis, anses imidlertid ikke forpliktet til å tre inn i samarbeidsavtale med de øvrige legene. Tar tiltredende lege over ansvar for husleieavtale, vil en umiddelbar flytting normalt være økonomisk ugunstig for han eller henne. Av denne grunn er det få eksempler på at tiltredende lege ikke viderefører praksisen på samme sted. Tiltredende lege vil derfor i de fleste tilfeller ønske å inngå en samarbeidsavtale med de øvrige leger, selv om vedkommende ikke har plikt til det.

Elisabeth Huitfeldt

elisabeth.huitfeldt@legeforeningen.no
Forhandlings- og helseerettsavdelingen
Den norske legeforening
Postboks 1152 Sentrum
0107 Oslo

Litteratur

1. Rammeavtale mellom Kommunenes Sentralforbund (KS) og Den norske lægeforening om allmennlegepraksis i fastlegeordningen i kommunene – perioden 1. juli 2006–30. juni 2008. www.legeforeningen.no/index.gan?id=1138&subid=0 [14.12.2007].
2. Rammeavtale mellom Oslo kommune og Den norske lægeforening om allmennlegepraksis i fastlegeordningen i Oslo kommune. www.legeforeningen.no/index.gan?id=331&subid=0 [14.12.2007].

Manuskriptet ble mottatt 13.12. 2007 og godkjent 21.12. 2007. Medisinsk redaktør Petter Gjersvik.

Svartedauden

Hvorfor heter det svartedauden og hvorfor skrives det slik?

Noen nynorskord kan ikke riksmålifiseres uten at det blir tertefint og komisk (1). Det gjelder bl.a. ihuga, stoda og einstøing – og antakelig også svartedauden, som var tema for flere artikler i Tidsskriftets julenummer (2–4).

Opphavet

«Svartedauden» er en moderne betegnelse med uklart opphav. I samtiden og lenge etterpå ble epidemien kalt «den store mannedauden» i Norge, «digerdøden» i Sverige og tilsvarende i andre land (3). Ifølge Benedictow bygger ikke navnet på noen konkret kunnskap om hvordan svartedauden artet seg og har ingenting med at pestsyke ble svarte i huden eller at pestbyllene ble svarte (5). Begrepet skal først ha blitt brukt av svenske og danske historiskrivere på 1500-tallet (6). Kanskje skyldes det en feiloversettelse av det latinske uttrykket «atra mors», der atra kan bety både forferdelig og svart (5).

Mannedauden, digerdauden, svartedauden

På riksmål har man tradisjonelt brukt formene «svartedauen» og «svartedøden» – slik også Henrik Ibsen skal ha gjort. I Norsk riksmålsordbok står det oppført to Ibsen-sitater som dokumentasjon for dette: «saa kom svartedøden og bortrev alle mennesker» og «(dalen) ligger øde siden svartedauen» (7). «Svartedauen» var også tittelen på Theodor Kittelsens mesterverk fra 1900 (3, 8). Også i dag foretrekker noen forfattere denne formen: svartedauen – uten d (5, 9).

I moderne ordbøker for riksmål og moderat bokmål står svartedauden oppført som eneform (10, 11). Det gjelder også for nynorsk og bokmål. Slik har det vært i mange år (12) – og slik vil det bli. I rettskrivningsendringene fra 2005 står det: «Hoved- og eneformene mann(e)dauden og svartedauden blir stående, likeså formene digerdøden el. digerdauden» (13).

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Hegge PE. Einzelgänger. Aftenposten 25.11.2007. www.aftenposten.no/ekspertene/spraak [29.11.2007].
2. Walløe L. Var Yersinia pestis årsak til svartedauden? Tidsskr Nor Lægeforen 2007; 127: 3193.
3. Walløe L. Pesta kommer. Tidsskr Nor Lægeforen 2007; 127: 3242–3.
4. Moseng OG. Den komplekse pesten – revurderinger av en epidemid fra fortiden. Tidsskr Nor Lægeforen 2007; 127: 3272–5.
5. Benedictow OJ. Svartedauden og senere pestepidemier i Norge: pestepidemiens historie i Norge 1348–1654. Oslo: Unipub, 2002: 21–3.
6. Oxford English Dictionary <http://dictionary.oed.com/cgi/entry/50058218> [27.12.2007].
7. Norsk riksmålsordbok. 2. utg. Bd. 4. Oslo: Kunnskapsforlaget, 1983–95: 2402.
8. Kittelsen T. Svartedauen. Kristiania: Stenersen, 1900. Faksimileutg. Oslo: Bjørn Ringstrøms antikvariát, 1993.
9. Ustvedt Y. Svartedauen: en litterær-historisk beretning om massedød og overlevelse. 2. utg. Oslo: Gyldendal, 2002.
10. Guttu T, red. Aschehoug og Gyldendals store norske ordbok: riksmål og moderat bokmål. 2. utg. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2005: 740.
11. Nygaard O, red. Aftenpostens rettskrivningsordliste. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2006: 173.
12. Norsk språknemnd. Årsmelding for 1963. Oslo: Nemnda, 1964: 20.
13. Norsk språkråd. Rettskrivningsendringer fra 1. juli 2005. Vedtak som gjelder bokmål: 12. www.sprakradet.no/upload/9630/rettskriving2005.pdf [27.12.2007].